

37.

REPERTOIRE

GEORG BUCHNER
WOYZECK

woyzeck [een dwangvoorstelling]. toen georg büchner [1813 - 1837], student geneeskunde en schrijver, in 1837 op vierentwintig jarige leeftijd stierf liet hij het onvoltooide toneelstuk **woyzeck** [1836] achter. in 31 losse scènes zonder volgorde toont hij hoe soldaat woyzeck van slachtoffer tot daader wordt, al dan niet gedwongen door de (sociale) omstandigheden. **woyzeck** is een complexe en scherpzinnige analyse van een moordzaak die veeleer via echo's en associaties dan via een logische spanningsopbouw wordt verteld. er zijn vier versies van **woyzeck** overgeleverd, maar geen voltooid stuk. 't barre land heeft alle teruggevonden scènes vertaald en een eigen bewerking gemaakt. de eerste voorstelling werd gespeeld op 11 februari 2004. woyzeck is in coproductie met maatschappij discordia gemaakt in het eigen atelier de snijzaal in utrecht. met: vincent van den berg, margijn bosch, jorn heijdenrijk, peter kolpa en czeslaw de wijs. t barre land speelde van büchner in 1993 ook **danton's dood** [1835].

repertoire= lijst van stukken, al de stukken die een toneelgezelschap of een uitvoerend kunstenaar ten beste kan geven of in een seizoen geeft. repertoiregezelschap= het toneelgezelschap dat vooral stukken speelt die tot het klassieke repertoire behoren.

1. tankred dorst.....merlijn of 't barre land
2. tankred dorst.....karlos
3. georg buchner.....dantons dood
4. bertolt brecht.....baal
5. johann wolfgang goethe...götz von berlichingen met de ijzeren hand
6. fjodr dostojevski.....de zachtmoedige
7. fjodr dostojevski.....de grootinquisiteur
8. gillis biesheuvel.....nappie
9. paul pouvreur.....congo
10. johann wolfgang goethe...torquato tasso
11. william shakespeare...henry IV
12. johann wolfgang goethe...faust II
13. anton tsjechov.....langs de grote weg
14. elias canetti.....hoofd zonder wereld
15. gillis biesheuvel.....revue
16. marijke schermer.....alaska
17. bertolt brecht.....dickicht
18. vaslav nijinski.....nijinski.dagboek.fragmenten
19. anton tsjechov.....platonov
20. gillis biesheuvel.....entertainment
21. william shakespeare...hamlet
22. eugene ionesco.....de solitair
23. anton tsjechov.....onreine treurspelers en melaaße dramaturgen
24. anton tsjechov.....zwanenzang
25. anton tsjechov.....over de schadelijkheid van tabak
26. elfriede jelinek.....er nicht als er
27. chris keulemans.....belanov
28. fjodr dostojevski.....misdad en straf
29. fjodr dostojevski.....witte nachten
30. fjodr dostojevski.....aantekeningen uit het ondergrondse
31. michael boeljakov...hondehart
32. anton tsjechov.....de bruiloft
33. oscar wilde.....de ideale ernst of het belang van een echtgenoot
34. oscar wilde.....de billen van bianca
35. samuel beckett.....eindspel
36. samuel beckett.....mal vu mal dit
37. georg buchner.....woyzeck
38. marguerite duras.....de namiddag van meneer andesmas
39. joseph conrad.....heart of darkness
40. george tabori.....wiener schnitzel
41. karl valentin.....de vormeling
42. heinrich von kleist....de familie schroffenstein
43. arthur schnitzler.....anadol
44. thomas bernhard.....de president
45. georges perec...wat voor brommerje ...?
46. karl valentin.....de volgsplot
47. eugene ionesco.....de les
48. anton tsjechov.....treurspeler tegen wil en dank
49. karl valentin.....dwangvoorstelling
50. luigi pirandello.....de man met de bloem in de mond
51. rené breton.....après coupel...ou tics
52. rainer maria rilke.....berglucht
53. george bernhard shaw...how he lied to her husband
54. samuel beckett.....happy days
55. johann nestroy.....umsonst
56. eugene o'neill.....mist
57. eugene o'neill.....dorst
58. eugene ionesco.....de neushoorn
59. arthur schnitzler.....it gustl - mej. else
60. themerson.....wooff! wooff! or who killed richard wagner?
61. karl kraus.....de laatste dagen der mensheid

t barreland

is momenteel een toneelspelersensemble bestaande uit vijf toneelspelers, drie dramaturgen, een historicus en een beeldend kunstenaar. het ensemble is gevestigd in utrecht en heeft aldaar een eigen atelier, de snijzaal. in het atelier wordt repertoire ontwikkeld dat gespeeld wordt in het atelier, op locaties en in de toneelzalen van nederland en België. tankred dorsts *merlijn, of 't barre land* was de eerste tekst die het gezelschap in 1990 ensceeneerde en waaraan het z'n naam ontleende. al die jaren is er met veel mensen en groepen zowel binnen als buiten toneel samengewerkt. met maatschappij discordia is geparticipeerd in verschillende repertoire-verenigingen en samenwerkingsverbanden, waaronder de vere, fin en debut de saisons, en dertien rijen. 't barre land is/was margijn bosch, floortje bakkeren, vincent van den berg, jacob derwig, florian diepenbrock,anouk driessen, sanneke van hassel, michiel johannes jansen, ingejan lighthart schenk, martijn nieuwerf, peter kolpa, simone scholts, ellen walraven, czeslaw de wijs.

www.barreland.nl

WOYZECK

GEORG BUCHNER

dramatische personen:

woyzeck
andres
marie
kapitein
dokter
agent
margreth
marktkoopman
tamboermajoor
de nar
kapper
eerste ambachtsman
de ene
de andere
meisje
eerste kind
jood
tweede kind
kätthe
de waard
student
karl

1

kapitein. dokter.

kapitein loopt hijgend over straat, blijft staan, hijgt, kijkt om zich heen.

kapitein

waarheen zo gehaast, geëerde heer lijkspijker?

dokter

waarheen zo traag, geëerde heer oefenpluim?

kapitein

neemt u de tijd, mijn waarde grafsteen.

dokter

ik steel mijn eigen tijd niet zoals u, mijn waarde

kapitein

ren toch niet zo dokter een goed mens loopt niet zo snel hahaha, een goed mens, een goed mens, u jaagt de dood tegemoet, u maakt me bang, engerd.

dokter

haast, kapitein, haast.

kapitein

meneer nagel-aan-mijn-doodskist, zo worden uw korte benen door de straatstenen nog korter. zwaai niet met uw stok in de lucht.

dokter

binnen vier weken is ze dood, een comus aquatypus in de zevende maand, ik heb al twintig van zulke patiënten gehad, let wel binnen vier weken

kapitein

dokter, laat me niet schrikken, er zijn mensen van schrik gestorven, louter en alleen van schrik.

dokter

binnen vier weken, dom dier, dat wordt een interessant preparaat. ik zeg haar nog ...

kapitein

moge de hemel breken ... ik grijp u bij uw jas, ik laat u niet los. duivel, vier weken? dokter, lijkenpikker, doodshemd, ik, zo lang ik er ben, vier weken, en de mensen met citroenen in de handen, maar ze zullen zeggen, hij was een goed mens, een goed mens.

dokter

een goedemorgen, kapitein. kukeleku! aangenaam! aangenaam! houdt hem zijn hoed voor wat is dat kapitein, dat is een leeghoofd. ha?

kapitein

maakt een deuk in de hoed

wat is dat dokter, dat is een stomkop! hahaha! maar neemt u mij niet kwalijk. ik ben een goed mens - maar ik kan ook als ik wil dokter, hahaa, als ik wil. ha woyzeck, waarom raast hij zo voorbij? blijft hij toch woyzeck. hij rent als een opengeklapt scheermes door de wereld, je haalt je aan hem open, hij rent alsof hij binnen een kwartier een hele regiment kozakken tot de laatste haar moet scheren of anders wordt opgehangen - maar, over een lange baard gesproken, wat - wil ik toch zeggen? woyzeck - een lange baard.

dokter

een lange baard aan de kin, plinius zei het al, de soldaten moeten dat afleren,

kapitein

ha? over een lange baard? hoe is het met woyzeck, heeft hij nog geen haar uit een baard in zijn bord gevonden? hij begrijpt me toch, een mensenhaar, van een baard van een sappeur, een onderofficier, een - een tampeloertamboer? hè woyzeck? maar hij heeft een brave vrouw. 't vergaat hem niet als alle anderen.

woyzeck

jawel! wat wilt u zeggen kapitein?

kapitein

wat een gezicht trekt die kerel! hij lijkt wel opgebaard, hij moet niet in de soep zoeken, maar als hij zich haast en de hoek omgaat, kan hij er misschien eentje op een paar lippen vinden, een paar lippen, woyzeck, ik heb de liefde weer gevoeld. man, hij is lijkbleek.

woyzeck

kapitein, ik ben een arme duivel, en heb anders niets op de wereld, kapitein, als u een grap maakt

kapitein

grap, ik, dat is grappig.

dokter

de pols woyzeck, de pols, zwak, sterk overslaand, onregelmatig.

woyzeck

kapitein, de aarde is heet als de hel, ik heb het ijskoud, ijskoud, de hel is koud, zullen we wedden. onmogelijk. mens! mens! onmogelijk.

kapitein

moet hij afgeschoten worden, moet hij een paar kogels door zijn kop. hij steekt me neer met zijn ogen, ik bedoel het goed, omdat hij een goed mens is woyzeck, een goed mens.

dokter

gezichtsspieren strak, gespannen, af en toe trillend, houding rechtop, gespannen

woyzeck

ik ga! er is veel mogelijk. de mens! er is veel mogelijk. 't is mooi weer kapitein. kijk, zo'n mooie stevige grauwe hemel, je zou zin krijgen, er een haak in te slaan en je daaraan op te hangen, alleen vanwege het gedachtenstreepje tussen ja en nee, ja - en nee; kapitein ja en nee? is het nee de schuld van het ja of het ja van nee? daar wil ik over nadenken.

dokter

snelt hem achterna
fenomeen, woyzeck, opslag.

kapitein

ik word helemaal draaierig, van de mensen, wat snel, die lange slungel neemt grote stappen, hij rent als de schaduw van een spinnepoot, en die kleine, die sukkel er achteraan. die lange is de bliksem en die kleine de donder. haha, er achteraan. daar hou ik niet van! een goed mens is dankbaar en houdt van zijn leven, een goed mens heeft geen moed, nee! een hondsvot heeft moed! ik ben de oorlog in gegaan alleen maar om mijn liefde voor het leven te bewijzen. van de pols naar angst, van daar naar de kogel en van daar naar de moed, hoe je op zulke gedachten komt, grotesk! grotesk!

2

agent

een goede moord, een echte moord, een mooie moord, zo mooi als je alleen maar wensen kan, zo eentje hebben we d'er al heel lang niet meer gehad.

3

het open veld. de stad in de verte. woyzeck en andres snijden stokken in het struikgewas.

woyzeck

ja andres; die streep daar boven het gras, daar rolt 's avonds de kop, iemand raapte hem eens op, hij dacht dat het een egel was. drie dagen en drie nachten en hij lag op de houtkrullen. andres, dat waren de vrijmetselaars, ik heb 't, de vrijmetselaars, stil!

andres

zingt

daar zaten eens twee hazen

die vraten van het groene, groene gras

woyzeck

stil. het beweegt. wat?

andres

die vraten van het groene, groene gras

tot er geen gras meer was te grazen

woyzeck

het beweegt achter me, onder me. *stamp op de grond.* hol, hoor je? alles hol daaronder. de vrijmetselaars!

andres

ik word bang.

woyzeck

het is zo vreemd stil. je zou je adem willen inhouden. andres!

andres

wat?

woyzeck

zeg iets! andres! wat een licht! vuur schiet door de hemel en een lawaai als bazuinen raast naar beneden. het komt dichterbij. door. kijk niet om..

andres

woyzeck! hoor je het nog?

woyzeck

stil, alles stil, alsof de wereld dood is.

andres

hoor je? er wordt getrommeld. we moeten door.

4

marie met haar kind aan het raam. margreth. de taptoe komt voorbij, de tamboermajoor voorop.

marie
het kind op en neer wippend op haar arm.
hé, kleine! sa ra ra ra! hoor je? daar komen ze?

margreth
wat een man, een boom.

marie
hij staat op z'n poten als een leeuw. de tamboermajoor groet.

margreth
ai, wat een vriendelijke ogen, mevrouw de buurvrouw, dat zijn we niet van u gewend.

marie
zingt. soldaten zijn knappe knapen.

margreth
uw ogen glimmen nog steeds.

marie
wat dan nog! breng uw ogen naar de jood en laat ze oppoetsen, misschien gaan ze wel glimmen, dat iemand ze voor twee knopen verkopen kan.

margreth
wat u? u? mevrouwetje slettebak, ik ben een eerlijke vrouw, maar u, u kijkt dwars door zeven leren broeken heen.

marie
kreng! slaat het raam dicht. kom kleintje. laat ze maar. wees jij maar een arm hoerenkind en maak je moeder blij met je oneerlijke gezicht. sa! sa!

zingt: meisje, waar begin je aan
hebt een klein kind en geen man
ach, wat kan het mij schelen
zing ik de hele nacht
heio popeio mijn kleintje joechei
het doet me allemaal niets

hansje span je zes schimmels in
geef ze weer te vreten
haver vreten ze niet
water zuipen ze niet
alleen koele wijn moet het zijn joechei
alleen koele wijn moet het zijn
er wordt op het raam geklopt.
wie is daar? ben jij het franz? kom binnen!

woyzeck
gaat niet. moet naar appèl.

marie
wat is er, franz?

woyzeck
marie, het was er weer, veel, ... staat er niet geschreven, en kijk daar steeg rook op van het land, zoals rook uit een kachel.

marie
man!

woyzeck
het heeft me achtervolgd tot aan de stad. wat moet dat worden?

marie
franz!

woyzeck
ik moet door.

marie
die man. zo afwezig. hij heeft zijn kind niet aangekeken. hij wordt nog gek van die gedachten. wat ben je stil, kleintje. ben je bang? het wordt zo donker, je zou denken dat je blind was. anders schijnt de lantaarn hier naar binnen. ik hou het niet uit. ik beef ervan.

5

marktkramen. volk.

marktkoopman
mijne heren! mijne heren! zie hier het schepsel, zoals door god gemaakt, niks, helemaal niks. zie nu de kunst, loopt rechtop heeft jas en broek, heeft een sabel! ho! maak 'n buiging! zo, nu ben je een baron. geef 'n kus! hij trompettert michl is muzikaal. mijne heren hier is te zien het astronomische paard en die kleine canaillevogeltje. favoriet van alle gekroonde hoofden. de representatie zal beginnen! er wordt begonnen met het begin. het zal zodadelijk gebeuren het commencement van het commencement.

woyzeck
wil je?

marie
voor mijn part. dat moet iets moois zijn. een man met kwasten en een vrouw in een broek.

marktkoopman
 toon je talent! toon je beestachtige verstandelijkheid! beschaam de menselijke sociëteit! mijn heren dit dier, dat u hier ziet, staart aan zijn lijf, op vier hoeven is lid van elke geleerde sociëteit, is professor aan meerdere universiteiten waar hij studenten leert rijden en vechten. dat wat betreft het eenvoudig verstand! denk nu met de dubbele rede. wat gebeurt er als je met de dubbele rede denkt? is er hier onder de geleerde sociëteit een ezel? *de knol schudt zijn kop*. nu ziet u de dubbele rede! dat is veesionomie. ja dat is geen beestachtig dom individu, dat is een persoon. een mens, een dierlijk mens en toch een beest, een bête. *het paard krijgt een stijve* goed zo, beschaam de sociëteit! u ziet het beest volgt nog steeds zijn natuur onbedorven natuur! ga bij hem in de leer. vraag het de dokter het is zeer schadelijk! maar er staat geschreven mens wees natuurlijk, je bent uit stof, zand, drek geschapen. wil je meer zijn dan stof, zand, drek? zie wat een verstand, het kan rekenen maar kan het niet op de vingers natellen, waarom? kan zich alleen niet uitdrukken, kan niet expliciteren, is een mens in een andere gedaante. vertel de heren hoe laat het is. wie van de heren en dames heeft een horloge, een horloge?

tamboermajoor
 een horloge!

marie
kijkt in de spiegel. wat glimmen die stenen! wat zijn het voor? wat heeft hij gezegd? slaap kleine, doe je ogen dicht, nog dichter. zo blijven, stil, of hij komt je halen.
zingt. meisje, doe je luiken dicht
 straks komt er een zigeuner
 en neemt je bij de hand
 mee naar zigeunerland.
bekijkt zich weer. het is vast goud! mensen als wij hebben alleen een hoekje van de wereld en een stukje spiegel en toch heb ik net zo'n rode mond als de deftige dames met hun spiegels van boven tot onder en hun mooie meneren die hun de hand kussen. ik ben een arme vrouw. stil jongen, ogen dicht, het slaapengeltje, hij loopt over de muur. ze *laat het spiegeltje blinken*. ogen dicht, anders kijkt hij bij je naar binnen en dan word je blind.

woyzeck
 wat heb je?

marie
 niks

woyzeck
 het glimt tussen je vingers

marie
 een oorbelletje; heb ik gevonden.

woyzeck
 zo heb ik ze nog nooit gevonden. twee tegelijk.

marie
 ben ik een vrouw.

woyzeck
 't is goed, marie. wat kan die jongen slapen. pak hem onder zijn armen, de stoel knelt. grote druppels op zijn voorhoofd. alles is werk onder de zon, zelfs in je slaap moet je zweten. wij arme mensen. hier is weer geld, marie, het loon en iets van de kapitein.

marie
 god zal je lonen, franz.

woyzeck
 ik moet door. vanavond, marie. de jaarmarkt. dag

marie
 ik ben een slecht mens. ik zou mezelf kunnen doodsteken. ach! wat wereld? alles gaat toch naar de duivel, man en vrouw.

herberg.

de ramen staan open. er wordt gedanst. op de bank voor het huis.

woyzeck

hij - zij! duivel! dat doet maar! ja, wals maar om elkaar heen! en zij:
en door - en door

de nar

poeh! dat stinkt.

woyzeck

ja dat stinkt! ze had rode, rode konen en waarom stinkt ze al? karl,
wat ruik jij?

de nar

ik ruik, ik ruik bloed.

woyzeck

bloed? waarom wordt het zo rood voor mijn ogen? het lijkt alsof ze
walsen in een zee van bloed, iedereen met elkaar! ha rode zee.

andres

daar is de mooie jagerij
schieten staat een ieder vrij
daar jagen is een feest
daar in het jachtgebied

loopt er een haas voorbij

ben jij een jager vraagt hij
ja jager ben ik ook ooit geweest
maar schieten kan ik echter niet

binnenplaats van de kazerne.

woyzeck
heb je niets gehoord?

andres
hij kwam voorbij met een kameraad

woyzeck
hij heeft iets gezegd.

andres
hoe weet je dat? wat zal ik zeggen. nou hij lachte en toen zei hij:
wat een lekker wijf, die heeft dijen en alles zo stevig.

woyzeck
zo heeft hij dat gezegd?
waar heb ik vannacht van gedroomd? was het geen mes? wat kun je
toch dwaze dromen hebben.

andres
waar ga je heen, kameraad?

woyzeck
mijn officier, wijn halen. - maar andres, ze was toch een bijzonder
meisje

andres
wie was?

woyzeck
niks. vaarwel.

kapitein. woyzeck. kapitein op een stoel. woyzeck scheert hem.

kapitein
langzaam, woyzeck, langzaam; het ene na het andere; hij maakt me
helemaal duizelig. wat moet ik met die tien minuten beginnen die hij
vandaag te vroeg klaar is? woyzeck, hij moet bedenken dat hij nog
zo'n dertig mooie jaren te leven heeft, dertig jaar! dat is 360
maanden, en dagen, uren, minuten! wat moet hij met die ontzaglijke
hoeveelheid tijd beginnen? laat hem indelen, woyzeck.

woyzeck
jawel, kapitein.

kapitein
de wereld beangstigt me als ik aan de eeuwigheid denk. bezig
blijven, woyzeck, bezig blijven. eeuwig dat is eeuwig, dat is eeuwig,
dat begrijp je; maar nu is het niet eeuwig en dat is een ogenblik, ja,
een ogenblik. woyzeck, ik huiver als ik er aan denk dat de wereld in
één dag ronddraait, wat een tijdverspilling, waar moet dat heen?
woyzeck, ik kan geen molenrad meer zien of ik word melancholiek.

woyzeck
jawel, kapitein.

kapitein
woyzeck, hij ziet er altijd zo verhit uit. een goed mens doet dat
niet, een goed mens, met een goed geweten. hij moet wat zeggen,
woyzeck. wat voor weer is het vandaag?

woyzeck
kut, kapitein, kut; wind.

kapitein
ik voel het al, het heeft iets jachtigs buiten; zo'n wind heeft op mij
hetzelfde effect als een muis. volgens mij komt hij uit het
zuidnoorden.

woyzeck
jawel, kapitein.

kapitein
ha! ha! ha! zuidnoord! ha! ha! ha! o, hij is dom, zo afgrijselijk dom.
woyzeck, hij is een goed mens, een goed mens maar ... woyzeck, hij
heeft geen moraal! moraal heb je als je moreel bent, hij begrijpt dat.
het is een goed woord. hij heeft een kind zonder de zegen van de
kerk, zoals onze eerbiedwaardige garnizoenspredikant zegt, zonder
de zegen van de kerk, het komt niet van mij.

woyzeck
kapitein, onze lieve heer zal de arme wurm er niet op aankijken, of
het amen is gezegd voor hij werd gemaakt. de heer sprak: laat de
kinderkens tot mij komen.

kapitein
wat zegt hij daar? wat is dat voor een curieus antwoord? hij maakt
me helemaal confuus met zijn antwoord. als ik zeg: hij, dan bedoel ik
hem, hem.

woyzeck
wij arme mensen. ziet u, kapitein, geld, geld. een mens zonder geld
zet een mens zonder moraal op de wereld. wij zijn ook vlees en
bloed. wij zijn eenmaal onzalig in deze en in de andere wereld, als
wij in de hemel zouden komen, moeten we helpen donderen, denk
ik.

kapitein
woyzeck hij heeft geen deugd, hij is geen deugdzaam mens. vlees en
bloed? als het geregend heeft en ik bij het raam lig, en de witte
kousen nakijk, hoe ze door de steeg springen, verdomme woyzeck,
dan grijpt de liefde me! ik ben ook vlees en bloed! maar woyzeck, de
deugd, de deugd! hoe moet ik anders de tijd doorbrengen! ik zeg
altijd tegen mezelf jij bent een deugdzaam mens, een goed mens, een
goed mens.

woyzeck
ja kapitein, de deugd! daar ben ik nog niet uit. ziet u, wij gewone
mensen, wij hebben geen deugd, wij handelen naar onze natuur maar
als ik een heer zou zijn en een hoed zou hebben en een horloge en
een engelse jas, en ik zou voornaam kunnen praten dan zou ik wel

deugdzaam willen zijn. het moet iets moois zijn, de deugd, kapitein.
maar ik ben een arme man.

kapitein

goed woyzeck. jij bent een goed mens, een goed mens. maar jij
denkt teveel, dat knaagt, je ziet er altijd zo verhit uit. het gesprek
heeft me heel erg aangegrepen. ga nu en niet rennen; langzaam,
lekker langzaam de straat uit.

12

marie. tamboermajoor.

tamboermajoor
marie!

marie

loop eens een stukje. de borst vooruit als een stier en behaard als
een leeuw...zo is er geen een... ik ben trots namens alle vrouwen.

tamboermajoor

als ik zondag mijn grote verenpluim op heb en witte handschoenen,
bliksems, marie, de prins zegt altijd: mens, wat een vent.

marie

ach wat! man!

tamboermajoor

en jij bent een wijf, godverdomme, wij gaan een fokkerij voor
tamboermajoortjes beginnen. hè?

marie

laat me!

tamboermajoor

wild beest.

marie

raak me aan!

tamboermajoor

zie ik de duivel in je ogen?

marie

voor mijn part. alles is hetzelfde.

woyzeck. marie.

marie
dag franz.

woyzeck
ach jij bent het nog! nou echtwaar! nee je ziet niets je moet 't toch zien! marie jij bent mooi!

marie
jij ziet er raar uit franz, het maakt me bang.

woyzeck
wat een mooie straat. je krijgt er likdoorns van. en het is goed om op straat te staan, en in gezelschap ook goed.

marie
gezelschap?

woyzeck
er lopen veel mensen op straat, toch en je kunt praten met wie je wilt, wat gaat mij dat aan! heeft hij hier gestaan? hier? hier? en zo bij jou? zo? ik wou dat ik hem was geweest.

marie
wat hem? ik kan de mensen de straat niet verbieden en er niet voor zorgen dat ze hun mond meenemen als ze langskomen

woyzeck
en hun lippen thuis laten. het is jammer ze zijn mooi, maar de wespen gaan er graag op zitten.

marie
en welke wesp heeft jou gestoken, jij ziet er zo gek uit als een koe die door horzels wordt opgejaagd.

woyzeck
mens!

marie
raak me aan franz! ik heb liever een mes in mijn lijf dan jouw hand op mij! mijn vader durfde mij niet vast te pakken, als ik hem aankeek, en toen was ik tien jaar.

woyzeck
vrouw! - nee, er moet iets aan jou zijn. ieder mens is een afgrond, je wordt er duizelig van als je erin kijkt. zo was het! ze loopt als onschuld. nee, onschuld draagt een teken. weet ik het? weet ik het? wie weet het?

woyzeck. de dokter.

dokter
wat zullen we nu beleven, woyzeck? een man een woord.

woyzeck
wat dan, dokter?

dokter
ik heb het gezien woyzeck; hij heeft op straat gepiest, tegen de muur gepiest als een hond. en toch twee stuivers per dag. woyzeck dat is slecht. de wereld wordt slecht, heel slecht.

woyzeck
maar dokter, als de natuur dringt.

dokter
de natuur dringt, de natuur dringt! de natuur! heb ik niet bewezen dat de musculus constrictor vesicea aan de wil onderworpen is? de natuur! woyzeck, de mens is vrij, in de mens verheft de individualiteit zich tot vrijheid. je urine niet op kunnen houden. heeft hij zijn erwten al gegeten, woyzeck? dat wordt een revolutie in de wetenschap, ik blaas haar op. ureum, 0,10, zoutzurig ammonium, hyperoxydul. woyzeck moet hij niet piesen? laat hem naar binnen gaan en nog eens proberen.

woyzeck
ik moet niet, dokter.

dokter
en wel tegen de muur piesen! het staat op schrift, ik heb het akkoord in de hand. ik heb het gezien, met deze ogen, ik stak net mijn neus uit het raam en liet de zonnestralen naar binnenvallen om het niezen te observeren. nee, woyzeck, ik erger mij niet, ergernis is ongezond, is onwetenschappelijk. ik ben rustig heel rustig, mijn pols slaat de gebruikelijke 60 en ik zeg het hem met de grootst mogelijke koelbloedigheid! pas op dat je je niet aan een mens ergert, een mens. als het nou een proteus was die je laat creperen. maar hij had toch niet tegen de muur moeten piesen -

woyzeck
ziet u dokter

dokter
ho, niet tegen de microscoop stoten, ik heb net de linker kies van een infusiediertje eronder liggen. maar woyzeck, moet hij niet naar het kamertje?

woyzeck
maar dokter, als de natuur op is .

dokter
wat betekent het als de natuur niet op is?

woyzeck
als de natuur niet op is betekent dat niet dat de natuur niet niet op is. als de wereld zo donker wordt, dat je haar met je handen moet aftasten, en dat het voelt alsof ze als spinrag uiteenvalt! dat is, als iets is, en toch niet is.

dokter
woyzeck, hij filosofeert weer.

woyzeck
heeft u wel eens wat van de dubbele natuur gemerkt, dokter? toen de zon 's middags zijn hoogste punt had bereikt en de wereld in vlammen leek op te gaan, sprak er een vreselijke stem tegen me.

dokter
woyzeck, hij heeft een aberratie.

woyzeck
de zwammen dokter. daar, daar zit het in. heeft u wel eens gezien in wat voor patronen de zwammen uit de grond komen. wie dat zou kunnen lezen.

dokter
woyzeck heeft de mooiste aberratio mentalis partialis, het tweede type, erg mooi ontwikkeld. woyzeck hij krijgt opslag. tweede type,

idee fixe, over het algemeen in een redelijke toestand. hij doet alles zoals altijd, scheert zijn kapitein?

woyzeck
jawel.

dokter
eet zijn erwten?

woyzeck
zoals altijd, dokter. mijn vrouw krijgt het geld voor de kost.

dokter
dient zijn plicht.

woyzeck
jawel.

dokter
het is een interessant geval, sujet woyzeck, hij krijgt opslag. blijf braaf. laat zijn pols zien! ja.

15

marie. woyzeck.

woyzeck
hm! ik zie niks, ik zie niks. o, je zou het moeten zien: je zou het moeten kunnen grijpen met je vuisten.

marie
wat heb je franz? je bent in de war.

woyzeck
een zonde zo dik en zo breed. het stinkt zo erg dat je de engeltjes uit de hemel kunt roken. je hebt een rode mond, marie. zitten er geen blaren op? dag, marie, je bent mooi als de zonde. kan de doodzonde zo mooi zijn?

marie
franz, je ijlt.

woyzeck
duivel! heeft hij daar gestaan, zo, zo?

marie
omdat de dag lang is en de wereld oud, kunnen veel mensen op dezelfde plek staan, de een na de ander.

woyzeck
ik heb hem gezien.

marie
je kan veel zien als je twee ogen hebt en niet blind bent en de zon schijnt.

woyzeck
in zijn blote kont.

marie
en wat dan nog?

kapitein. dokter

kapitein

dokter, de paarden jagen me angst aan als ik bedenken, dat die arme beesten te voet moeten gaan. ren niet zo. zwaai niet zo met uw stok in de lucht. u haast de dood tegemoet. een goed mens met een goed geweten, loopt niet zo snel. een goed mens. dokter sta mij toe, dat ik een mensenleven red, u draaft ... dokter, ik ben zo melancholiek ik voel me zo dweperig, ik moet altijd huilen, als ik mijn jas aan de muur zie hangen, daar hangt ie.

dokter

hm, opgezwollen, vet, dikke hals, apoplectische constitutie. ja kapitein u kunt een apoplexia cerebri krijgen, u kunt die misschien ook aan één kant krijgen, en dan eenzijdig verlamd raken, of in 't gunstigste geval kunt u geestelijk verlamd raken en verder vegeteren, dat zijn zo ongeveer uw vooruitzichten voor de komende vier weken. overigens kan ik u verzekeren, dat u één van de interessantste gevallen bent en als god wil dat uw tong gedeeltelijk verlamd raakt, dat wij dan de onsterfelijkste experimenten kunnen uitvoeren

kapitein

dokter laat me niet schrikken, er zijn mensen van schrik gestorven, louter en alleen van de schrik - ik zie de mensen al met citroenen in de handen, maar ze zullen zeggen het was een goed mens, een goed mens - vervloekte nagel aan mijn doods-kist.

dokter

houdt zijn hoed voor

wat is dat kapitein? dat is een leeghoofd

kapitein

slaat in de deuk in de hoed

wat is dat dokter, dat is een stompkop.

dokter

ik beveel me aan, geëerde heer oefenpluim

kapitein

insgelijks, beste meneer lijkspijker.

marie

die andere gaf hem een bevel en toen moest ie weg. ha! de ene voor die andere.

het wachtlokaal.
woyzeck. andres.

andres
zingt de waardin heeft een flinke meid
zit in haar tuintje de hele tijd
ze zit in haar tuintje ...

woyzeck
andres!

andres
wat?

woyzeck
mooi weer.

andres
zondagzomerzon, en muziek in de stad. daarnet kwamen de meisjes
voorbij, de mensen dampen, het beweegt.

woyzeck
dans, andres, ze dansen.

andres
in het paard en in de ster.

woyzeck
dans, dans.

andres
voor mijn part
ze zit in haar tuintje
tot haar klokje twaalf slaat
en houdt de soldaten in de gaten

woyzeck
andres, ik heb geen rust.

andres
nar!

woyzeck
ik moet d'r uit. alles draait voor mijn ogen. wat een hete handen
hebben ze. verdomme andres!

andres
wat wil je?

woyzeck
ik moet door.

andres
met die vrouw.

woyzeck
ik moet d'r uit, 't is me te heet.

een herberg.
kapper. onderofficier.

kapper
ach dochter, lieve dochter
wat had je dan gedacht,
voordat je door koetsier
en voerlui werd verkracht -

wat kan de lieve god niet, wat? het gedane ongedaan maken. ha ha
ha! - maar het is nu eenmaal zo, en het is goed, dat het zo is. maar
beter is beter.

zingt
brandewijn is mijn leven
brandewijn geeft moed
en een fatsoenlijk mens heeft zijn leven lief, en een mens die zijn
leven liefheeft, heeft geen moed, een deugdzaam mens heeft geen
moed! wie moed heeft is een hondsvot.

tamboermajoor
u vergeet uzelf in het bijzijn van een moedig man,

kapper
ik spreek zonder aanzien des persoons, niet zoals de fransen, maar
recht voor z'n raap, en het was mooi van u. - maar wie moed heeft is
een hondsvot!

tamboermajoor
duivel! gebroken scheerkm, jij uitgedroogde scheerkwast, drink je
pis op, slik je scheermes in!

kapper
ha hij doet zichzelf onrecht, had ik het over hem, heb ik gezegd dat
hij moed heeft? laat me met rust! ik ben de wetenschap. ik krijg
voor mijn wetenschappelijkheid elke week een halve gulden, hij
moet mij niet slaan anders verhonger ik. ik ben een spinoza
pericyclyda; ik heb een latijnse rug. ik ben een levend skelet, de
hele mensheid bestudeert mij - . wat is de mens? botten! stof, zand,
drek. wat is de natuur? stof, zand, drek. maar de domme mens, de
domme mens. we moeten vrienden zijn. als ik geen moed had was er
geen wetenschap; geen natuur, geen amputatie, geen
exarticulatie? wat is dat, mijn arm, vlees, botten, aderen? wat is
dat, drek? waar zit het in, in drek? laat ik mijn arm afsnijden, nee, de
mens is egoïstisch, maar hak, schiet, steek, d'r in, zo, nu. we
moeten! vriend, ik ben ontroerd. kijk, ik zou willen dat onze neuzen
twee flessen waren, dan konden we ze in elkaars keelgat gieten. de
wereld is zo mooi! vriend! mijn vriend! de wereld! ontroerd: kijk
hoe de zon tussen de wolken tevoorschijn komt, alsof er een pisspot
wordt leeggegooid. hij huilt.

20

herberg

de ramen open, gedans, banken voor het huis. mannen

eerste ambachtsman
ik heb een hemdje aan
dat is niet van mij
mijn ziel stinkt naar brandewijn

tweede ambachtsman
broer, moet ik uit vriendschap een gat in je maken? verdomme. ik wil d' r gat in maken . ik ben ook een man, weet je, ik wil alle vlooiën op z'n lijf doodslaan.

eerste ambachtsman
mijn ziel, mijn ziel stinkt naar brandewijn. - zelfs het geld rot weg. vergeet-mij-niet! wat is de wereld mooi. broer, ik zou wel een regenton vol kunnen janken. ik zou willen dat onze neuzen twee flessen waren, dan konden we ze bij elkaar in de strot gieten.

woyzeck komt aan het raam staan. marie en de tamboermajoor dansen voorbij, zonder hem op te merken.

de anderen
in koor er reed een jager in de nacht,
eens door het natte groene woud,
halli, hallo, wel lustig is de jacht
hier op de groene hei
van jagen word ik blij

marie
en door, en door.

woyzeck
en door, en door, en door, en door. draai maar, wals maar. waarom blaast god de zon niet uit, zodat alles in ontucht over elkaar heen rolt, man en vrouw, mens en beest. doe het op klaarlichte dag, doe het zoals vliegen het op je handen doen - vrouw - de vrouw is heet, heet! - en door, en door. de man! zoals hij haar pakt, haar lijf, hij neemt haar zoals i- in 't begin.

eerste ambachtsman
als een wandelaar geleund staat tegen de stroom van de tijd ofwel zich de goddelijke wijsheid toeëigent en zich afvraagt waarom is de mens? waarom is de mens? - maar waarachtig ik zeg jullie, waarvan zou de boer, de vatenbinder, de schoenmaker, de dokter moeten leven als god de mens niet had geschapen? waarvan zou de kleermaker moeten leven, wanneer hij de mens geen gevoel voor schaamte had ingeplant, waarvan de soldaat als hij hem niet had uitgerust met het verlangen om zichzelf de dood in te jagen. daarom twijfel niet, ja ja, het is lieflijk en fijn. al het aardse is ijdel, zelfs het geld rot weg - tot slot mijn geliefde toehoorders, rest ons nog op het kruis te pissen opdat er een jood sterft.

21

nacht

andres en woyzeck in een bed.

woyzeck
andres! andres! ik kan niet slapen, als ik mijn ogen dicht doe, blijft alles draaien en ik hoor violen, en door, en door. en dan de muren die spreken, hoor jij niets?

andres
ja, - laat ze dansen! god behoede ons, amen. *valt weer in slaap*

woyzeck
het steekt als een mes tussen mijn ogen.

andres
je moet brandewijn drinken met kruid erin, dat stopt de koorts.

22

de herberg. louis zit voor de herberg. mensen gaan naar buiten.

andres
wat doe jij daar?

woyzeck
hoe laat is het.

andres
-

woyzeck
niet later? ik bedoel, ik zou willen dat het sneller ging en dat het
overmorgen avond is.

andres
waarom?

woyzeck
dan is het voorbij.

andres
wat?

woyzeck
wegwezen.

andres
waarom zit je hier voor de deur.

woyzeck
ik zit hier goed, en ik weet het - maar er zitten veel mensen voor
de deur en die weten het niet. velen worden met de voeten naar
voren de deur uit gedragen.

andres
kom mee!

woyzeck
ik zit goed zo, maar liggen zou beter zijn. hoe sneller je ligt hoe
beter, hoe langer het duurt hoe beter. als iedereen zou weten hoe
laat het is, zouden ze zich uitkleden, en een schoon hemd
aantrekken en de houtkrullen laten opschudden.

andres
hij is dronken.

louis
wat ligt daar verderop. het glimt. het steekt tussen mijn ogen. het
glinstert. ik moet het hebben.

23

open veld.
woyzeck

woyzeck
en door ! en door! stil, muziek! hé wat, wat zeggen jullie? harder,
harder steek, steek de wolventeef dood, steek, steek de
wolventeef dood. zal ik? moet ik? hoor ik het daar ook, zegt de wind
het ook? hoor ik het aldoor, en door, steek dood, dood.

herberg.

tamboermajoor. woyzeck. mensen.

tamboermajoor

ik ben een man! een man zeg ik. wie moet d'r wat? wie niet zo bezopen is als onze lieve heer die moet uit mijn buurt blijven. ik zal hem zijn neus in zijn reet rammen. ik zal - tegen *woyzeck* hé man, zuipen, een man moet zuipen.

woyzeck

fluit

tamboermajoor

hé man, zal ik je tong uit je strot trekken en hem om je keel knopen? ze *vechten*, *woyzeck* *verliest* moet ik je zoveel adem laten als een ouwewijvenscheet, moet ik?

woyzeck

gaat uitgeput, trillend op de bank zitten.

tamboermajoor

die man kan fluiten tot hij blauw ziet ha, brandewijn dat is mijn leven brandewijn geeft moed!

de ene

zijn verdiende loon

de andere

hij bloedt.

woyzeck

de ene na de andere.

meisje

wat schijnt de zon en bloeit het koren ze zijn naar buiten gegaan ze liepen twee aan twee de fluiten gingen voorop de violen er achteraan ze hadden rode sokken aan

eerste kind

ik vind het niet mooi.

tweede kind

wat wil jij nou de hele tijd?

kinderen

afwisselend

wat? wie is er mee begonnen?

ik ken het niet.

we moeten zingen.

marie jij moet voor ons zingen

een tweede groep kinderen

waarom? daarom? maar waarom daarom?

marie

kom kleintjes

ringel, ringel rozenkrans. koning herodes.

grootmoeder vertel.

er was eens een arm kind en had geen vader en geen moeder alles was dood en er was niemand meer op de wereld. alles dood, en is weggegaan en huilde dag en nacht. en omdat er op de aarde niemand meer was, wilde het naar de hemel gaan, en de maan keek het zo vriendelijk aan en toen het eindelijk op de maan kwam, was het een verrot stuk hout en toen het is naar de zon gegaan en toen het bij de zon kwam, was het een verwelkte zonnebloem en toen het bij de sterren kwam, waren het kleine gouden muggen, die waren opgeprikt zoals de negendoder ze op de sleedoorn prikt en toen het weer naar de aarde wilde, was de aarde een omgevallen pispot en was helemaal alleen en daar ging het zitten en huilde en daar zit het nog en is helemaal alleen.

woyzeck. de jood

woyzeck
dat pistooltje is te duur.

jood
nou, koopt u 't of niet kopen, wat zal het zijn?

woyzeck
wat kost dat mes.

jood
't is puntgaaf. wilt u zich er de hals mee doorsnijden, nou, wat zal het zijn? u krijgt het zo goedkoop als ieder ander, u krijgt uw dood goedkoop, maar niet voor niets. wat zal het zijn? hij zal een zuinige dood krijgen.

woyzeck
daar kan je niet alleen brood mee snijden.

jood
twee stuivers.

woyzeck
hier!

jood
hier! alsof het niets is. het is toch geen geld. hond.

marie
alleen, bladert in de bijbel

marie
en er is geen bedrog in zijn mond gevonden. mijn god. mijn god! zie mij niet aan. *bladert door*: maar de farizeeërs brachten tot hem een vrouw in overspel gegrepen, zij stelden haar in hun midden. - maar jesus sprak: zo veroordeel ik u ook niet. ga heen en zondig in 't vervolg niet meer. heregod! heregod! ik kan het niet. heregod geef mij net genoeg om te kunnen bidden. *het kind kruipt tegen haar aan* ik krijg een steek in mijn hart van dat kind. weg! dat ligt maar in de zon!

nar
ligt en vertelt sprookjes tegen zijn vingers
die heeft de gouden kroon, meneer de koning. morgen haal ik het kind van mevrouw de koningin. bloedworst zegt: kom leverworst *hij pakt het kind en zwijgt*

marie
franz is niet gekomen, gisteren niet, vandaag niet, het wordt heet. en staande achter zijn voeten, wenende, begon zij zijn voeten nat te maken met tranen, en zij droogde ze af met het haar van haar hoofd, en kuste zijn voeten, en zalfde ze met zalf. alles dood! heiland, heiland, ik zou je voeten willen zalven.

kazerne.

andres. woyzeck

woyzeck

dit mouwhemd, andres, hoort niet bij het uniform, je kan het gebruiken. het kruis is van mijn zusje en het ringetje, ik heb ook nog een bidprentje, met twee harten van mooi goud, het lag in mijn moeders bijbel en er staat:
het lijden is mijn verdienst,
het lijden is mijn godsdienst,
heer uw lichaam was gewond en karmozijn
laat mijn hart voor immer zo zijn
mijn moeder voelt alleen nog, als de zon op haar handen schijnt. dat maakt niet uit.

andres

zegt op alles ja zeker

woyzeck

friedrich franz woyzeck, gezworen fuselier in het tweede regiment, tweede bataljon, vierde compagnie geboren de – vandaag twintig juli ben ik dertig jaar oud zeven maanden en twaalf dagen.

andres

jij komt in het hospitaal. jij moet brandewijn drinken met kruit d'r in dat doodt de koorts.

woyzeck

ja, andres, als de timmerman de houtkrullen verzamelt, weet niemand nog, wie er zijn kop op legt.

marie en woyzeck.

marie

dus die kant op is de stad, in het donker.

woyzeck

blijf. kom ga zitten.

marie

ik moet door.

woyzeck

je zal je voeten niet kapot lopen.

marie

wat wil je dan?

woyzeck

weet je hoe lang het nu is?

marie

met pinksteren twee jaar.

woyzeck

weet je ook hoe lang het nog zal zijn?

marie

ik moet door, ik voel de nachtdauw al.

woyzeck

je rilt marie, en toch ben je warm. wat heb jij hete lippen! heet, hete hoerenadem en toch zou ik er de hemel voor geven om ze nog één keer te kussen. vreemd. als je koud bent, ril je niet meer. je zal niet rillen van de ochtenddauw.

marie

wat zeg je?

woyzeck

niets.

marie

de maan komt rood op.

woyzeck

als bloedig ijzer.

marie

wat doe je? je ziet zo bleek. stop. in gods naam, ho help

woyzeck

en hier en hier! kan je niet sterven. zo! zo! ha ze beweegt nog, nog niet nog niet? nog steeds? ben je dood? dood! dood!

eerste kind
kom, greetje.

tweede kind
wat is er

eerste kind
weet je het niet? ze zijn er allemaal naartoe. d'r ligt er eentje!

tweede kind
waar?

eerste kind
links voorbij de greppel in het riet, daar bij dat rode kruis.

tweede kind
kom mee, zien wij ook nog wat. anders dragen ze het naar binnen.

louis, alleen.

woyzeck
het mes? waar is het mes? ik heb hier achtergelaten. het zal me verraden! dichter, dichterbij! wat is dit voor plek? wat hoor ik? er beweegt iets. stil. hier dichtbij. marie? hé marie! stil. alles stil! je bent bleek, marie. je hebt een rood koord om je hals. bij wie heb jij die halsband verdiend, met je zonde? je was zwart, zwart. heb ik je doen verbleken. wat is je zwarte haar toch wild. heb je je vlechten vandaag niet gevlochten? daar ligt iets! koud, nat, stilte. weg van deze plek. het mes,

de herberg.

woyzeck

dans allemaal, en door, zweet en stink, hij komt jullie toch allemaal halen. *zingt:*

de waardin heeft een flinke meid

ze zit in haar tuintje de hele tijd

ze zit in haar tuintje

tot haar klokje twaalf slaat

en houdt de soldaten in de gaten.

hij danst zo kätthe! ga zitten! ik heb het heet! heet hij trekt zijn jas uit

het is gewoon zo, de duivel haalt de ene en laat de andere lopen.

kätthe jij bent heet! waarom toch kätthe, jij zal ook koud worden.

wees verstandig. kun je niet zingen?

kätthe

naar schwabenland mag ik niet gaan

ik heb geen lange jurken aan

een lange jurk en spitse schoenen

daar kan een dienstmeid niet in boenen

woyzeck

nee, geen schoenen, je komt ook zonder schoenen in de hel.

kätthe

en dan: o foei mijn schat dat was gemeen

hou je geld en slaap alleen.

woyzeck

ach wat, ik wil geen bloed aan mijn lijf.

kätthe

maar wat heb je aan je hand?

woyzeck

ik? ik?

kätthe

rood! bloed. *er komen mensen om hen heen staan.*

woyzeck

bloed? bloed?

waard

wat bloed.

woyzeck

ik heb me gesneden geloof ik, hier in mijn rechter hand.

waard

hoe komt het dan aan je elleboog?

woyzeck

ik heb het afgeveegd.

waard

wat met je rechterhand aan je rechter elleboog? jij bent handig.

nar

en toen zei de reus: ik ruik, ik ruik ik ruik mensenvlees. puh! die

stinkt al.

woyzeck

verdomme, wat willen jullie? wat gaat jullie dat aan? opzij! of de

eerste ... verdomme. denken jullie dat ik iemand heb omgebracht?

ben ik een moordenaar? wat staan jullie me aan te gapen? kijk naar

jezelf. opzij!

hij loopt naar buiten heb ik 't mes? zo! mensen - daar. *hij loopt weg.*

omroeper

bij een kraam. mijne heren, mijne dames, zie hier het astronomische paard en de klein canaille vogel, lieveling van alle europese potentaten en lid van alle geleerde sociëteiten; voorspelt de mensen alles, hoe oud, hoeveel kinderen, wat voor ziekte, schiet met pistolen, kan op één been staan. een en al ontwikkeling, met een beestachtig verstand, of eigenlijk meer een verstandige beestachtigheid, is geen beestachtig dom individu zoals veel mensen, het (hoog)vereerlijkte publiek uitgezonderd. [entree.] het gaat gebeuren, de rapresentatie, het commencement van het commencement zal aanstonds zijn aanvang nemen. zie hier de vooruitgang van de civilisatie. alles gaat vooruit, 'n paard, 'n aap, 'n canaillevogeltje. de aap is al een soldaat, dat is nog niet veel, de onderste tree van de menselijke soort!

nar

grotesk! zeer grotesk!

student

bent u ook een atheïst? ik ben een dogmatisch atheïst.

kapper

ik ben een vriend. is dat grotesk? ik ben een vriend van het

groteske. ziet u dat daar? wat een grotesk effect?

student

ik ben een dogmatisch atheïst. grotesk.

woyzeck

ik zal je zeggen, ik had een hondje dat aan een grote hoed snuffelde,

maar hij kon er niet op en toen heb ik hem uit medelijden erop

gezet en daar stonden het jongetje en het meisje

de idioot. het kind. woyzeck.

karl
houdt het kind op zijn schoot
die is in het water gevallen, die is in het water gevallen, wat, die is
in 't water gevallen.

woyzeck
kleintje, christian.

karl
kijkt hem strak aan
die is in 't water gevallen.

woyzeck
wil het kind liefkozen, het wendt zich af en huilt
mijn god!

karl
die is in 't water gevallen.

woyzeck
christiaantje, jij krijgt een paardje, sa sa *het kind stribbelt tegen. tot*
karl hier, koop een paardje voor de kleine.

karl
kijkt hem strak aan

woyzeck
hop! hop! paardje.

karl
juichend
hop! hop! paardje! paardje
loopt weg met het kind.

REPERTOIRE

- samuel beckett.....eindspel
samuel beckett.....mal vu mal dit / H
samuel beckett.....happy days
samuel beckett.....acte sans paroles
44. thomas bernhard.....de president
gillis biesheuvel..... revue
gillis biesheuvel..... nappie
gillis biesheuvel..... entertainment
michael boelgakov...hondehart / B
4. bertolt brecht..... baal
bertolt brecht.....dickicht
rené breton.....après coupe! ...ou tics / O
37. georg büchner.....woyzeck
georg büchner.....dantons dood
elias canneti.....hoofd zonder wereld / B
joseph conrad.....heart of darkness / B
tankred dorst.....karlos
tankred dorst.....merlijn of 't barre land
fjodr dostojevski.....de zachtmoedige / B
fjodr dostojevski.....de grootinquisiteur / B
fjodr dostojevski.....misdad en straf / B
fjodr dostojevski.....witte nachten / B
fjodr dostojevski.....aantekeningen uit het ondergrondse / B
10. johann wolfgang goethe...götz von berlichingen met de ijzeren hand
johann wolfgang goethe...torquato tasso
johann wolfgang goethe...faust II
eugene ionesco.....de les
eugene ionesco.....de neushoorn
eugene ionesco.....de solitaire / B
elfriede jelinek.....er nicht als er
chris keulemans.....belanov
heinrich von kleist.....de familie schroffenstein
johann nestroy.....umsonst / O
vaslav nijinski.....nijinski.dagboek.fragmenten / B
eugene o'neill.....mist / O
eugene o'neill.....dorst / O
georges perec...wat voor brommertje met verchroomd stuur achter op de binnenplaats? / B
luigi pirandello.....de man met de bloem in de mond
paul pourveur.....congo
rainer maria rilke.....berglucht
marijke schermer.....alaska
william shakespeare...hamlet
william shakespeare...henry IV
43. arthur schnitzler.....anatol
59. arthur schnitzler.....It gustl - mej. else / B
george bernhard shaw...how he lied to her husband / O
george tabori.....wienerschnitzel
anton tsjechov.....langs de grote weg
anton tsjechov.....de bruiloft
anton tsjechov.....onreine treurspelers en melaatse dramaturgen
anton tsjechov.....zwanenzang
anton tsjechov.....over de schadelijkheid van tabak
anton tsjechov.....platonov
anton tsjechov.....treurspeler tegen wil en dank
karl valentin.....de volgsport
karl valentin.....dwangvoorstelling
karl valentin.....de vormeling / O
oscar wilde.....de ideale ernst of het belang van een echtgenoot
oscar wilde.....de billen van bianca

B = boekbewerking

H = hoorspel

O = ongespeeld

cijfer voor de tekst = printversie beschikbaar